

G. M. Kert

Эрипайнос Ниннонебуры

ERIPAINOS

Kotiseutu n:o 1-2, 1971

с убамеи нем

21. 4. 717.

Шкуи

Kuolan saamelaisten nykypäivää

nes

Saamelaisilla on taru hopeaneidosta.

Eräässä Kantalahden takaisessa talvikylässä eli nopsajalkainen neitonen. Moni nuorimies kosi häntä, mutta neito aina pakeni heiltä metsään. Lujaurissa (Lovozerossa) eli samanlainen ketteräjal-kainen nuorukainen. Hän sai kuulla neitosesta, päätti hänet tavoittaa ja ottaa vaimokseen. Neiton-nen ehti kuitenkin paeta talvikylästä tuntureille. Nuorukainen päätti ahdistaa neidon tunturin har-jalle ja ottaa hänet sieltä kiinni. Hän ajoi tyttöä tunturin lakea kohti. Tämä saavutti huipun ja pe-läten, että poika sieppaa hänet, ponnahti ilmaan. Nuorukainen oli jo näännyksissä. Nähtyään tyhjän tunturinlaen hän kaatui kuin peura viimeisiin hen-kitoreihin. Oitis hänen luokseen laskeutui neito nopsajalka. Hän näki, että nuorukainen on kuole-maisillaan. Tytön kävi häntä sääliksi. Hän kumar-tui kuolevan ylle ja kysyi:

— Mitä minusta tahdot?

— Haluan juoda, virkkoi nuorukainen.

Tunturilla ei ollut vettä. Pelastaakseen nuoru-kaisen tyttö tarjosi hänelle rintansa. Kaikki oli kui-tenkin myöhäistä: nuorukainen kuoli. Maito valui neidon rinnasta, ja tuuli kuljetti sitä maailmalle. Neito muuttui kiveksi ja maito hopeaksi. Näin sai-vat alkunsa maan rikkaus ja kauneus. Siitä asti ki-veksi muuttunutta neitosta nimitetään hopeaim-meksi.

Tämän ihmeteltävän kauniin seudun ihmisistä, Kuolan niemimaan ikivanhoista kanta-asukkaista, saamelaisista, oikeammin heidän kielestään, sain kuulla Leningradin valtioniopistossa professori Bubrihin suomalais-ugrilaisen kielitieteen johdatus-luennoilla. Kertoessaan lapin kielen aineiston mer-kityksestä suomalais-ugrialaisten kielten vertailevas-sa ja historiallisessa tutkimisessa prof. Bubrih hou-

kutteli minut opiskelemaan lappia, vaikka totuu-den nimessä on sanottava, etten ensi alussa aavis-tanut, mitä vaikeuksia lapin kielen fonetiikka ja varsinkin sen runsaslukuiset äännevaihtelut ites-sään käsittävät. Arvid Genetzin laatima kuolan-lapin murresanakirja ja K. B. Wiklundin ruotsin-lapin kielioppi olivat ensimmäisiä apuvälineitäni lapin kielen tutkimisessa. Suomalais-ugrialaisten kielten vertailevaa ja historiallista kielioppia koske-vissa luennoissaan, esittäessään eri suomalais-ugri-laisten kielten äännevastineita, D. V. Bubrih toi ai-na esimerkkejä lapin kielestä. Ja vasta vuonna 1951 Leningradin Herzenille nimetyn kasvatustieteellisen korkeakoulun pohjolan kansojen osastolla mi-nä ensi kerran kuulin lapinkielisen puheen soinnin. Siihen aikaan opetin lappia teoreettisesti Leningra-dissa opiskeleville saamelaisille ylioppilaille.

Toteutui kauan kytenyt haaveeni matkasta saa-melaisten luo ja heidän kielensä, elinolojensa, tapo-jensa, satujensa tutkimisesta heidän omilla asuin-paikoillaan. Neuvostoliiton Tiedeakatemian Karja-lan filiaalini Kielen, kirjallisuuden ja historian insti-tiutin tieteellisen työn tekijänä matkustin Kuolan niemimaalle kootakseni aineistoa Kuolan lapin kie-len, kansanrunouden ja kansantietouden alalta. Matkani tarkoituksena oli koota lapin murteiden tekstiaineistoa, suusanallista kansanrunoutta, satu-ja, muinaistaruja ja lauluja sekä tutkia lapin kielen äänne- ja kieliopin kysymyksiä.

Ihmeellinen on tämän vähäisen kansan historia. Saamelaisten alkuperästä on olemassa paljon suk-keleita, mutta samalla vajaan todisteista olettamuksia. Kantalappalaiset eivät jättäneet jälkeensä kirjoj-tettuja historiallisia muistomerkkejä, kuten mui-naisegyptiläiset tai maia-kansa ovat jättäneet. Sen vuoksi saamelaisten historiaa voidaan valottaa kie-

liaineiston, paikannimitutkimuksen, arkeologisten löytöjen mukaan sekä kansan suussa elävien muinaistarujen perusteella. Pelkkä maininta riittää osoittamaan, että lapin kielessä on lainoja liettualais-lätiläisistä, muinaisgermaanisista ja slaavilaisista kielistä. Kuinka paljon tarinoita tšuideista, ruotsalaisten ryöstöretkistä, mainiosta saamelaisesta Lään sankarista onkaan säilynyt kansan keskuudessa aina tähän päivään asti.

Karjalan maisemat — vihreät metsät ja siniset järvet — vilahtelevat nopeasti vaunun ikkunan takana. Kas tuossa on jo Kantalahtikin — ensimmäinen kaupunki Kuolan niemimaalle tullessa. Alussa tunnet jännittynyttä herkkyyttä. Milloin vaunun toisella milloin toisella sivulla näet valkean lumihatun peittämiä sinerviä tummia korkeita tuntureita sekä ohi kiitäviä kristallinkirkkaita järviä.

Saavumme Olenjan asemalle. Siitä on 86 kilometriä linja-automatkaa Lapin seudun »pääkaupunkiin» Lovozeroon suuren Lujaurin rannalle. Lovozero on ensimmäisiä saamelaisasutuksia. Se on levittäytynyt polveilevan Virmajoen rannalle (virma lapiksi 'verkko'). Kaukana siintävät Hiipinätunturit. Heti kylän takana tunturien suuntaan alkaa muuraimia kasvava tundra.

Vuonna 1958 lovozerolaiset viettivät juhlallisesti kylänsä 350-vuotispäivää. Vuonna 1608 tsaarin kirjuri laski täällä olevan vain kymmenen saamelaiskotoa (entsisaikaisia uunittomia, liedellisiä, turvekattoisia saamelaisasumuksia) ja niissä kuusitoista miespuolista saamelaista. Tätä nykyä Lovozerossa asuu muutamia tuhansia ihmisiä: venäläisiä, saamelaisia, komeja, nentsejä. Lovozerossa on "Tundra" (Tunturi) niminen kolhoosi, joka on Muurmannin alueen suurimpia kolhooseja. Sen talouden tärkeimpänä haarana on poronhoito. Kolhoosin vauraudesta voidaan päätellä porolaumojen perusteella, jotka käsittävät yli kolmenkymmenen tuhannen poron. Porolaitumet ulottuvat Barentsin mereltä Vienanmereen asti. Jokaista kolhoosiperhettä kohti on noin kaksisataa poroa.

Lovozeroon saapuva on aina yllättynyt tavatesaan täällä vanhan ja uuden ihmeteltävää rinnakkaisoloa, joka ilmenee kaikessa: asumuksissa, rakennuksissa, vaatetuksessa, ruokataloudessa, elämäntavoissa, talouselämässä. Kaikilla mukavuuksilla (höyrylämmitys, kylpyhuoneet ym.) varustettujen viisikerroksisten kivitalojen rinnalla saattaa nähdä "kananjaloilla seisovan" tyypillisen lappalaisaitan. Uuden kerhotalon luona voi tavata kaksi sovussa keskustelemaa nuortamiestä. Toisella heistä

Porot ylittämässä Voronje-jokea (1958).

on yllään lyhyt muodinmukainen päällystakki ja leveälahkeiset housut, toinen on malitsassa ja poronahkajalkineissa.

»Tundra» kolhoosi on suuri, monihaarainen talous, johon kuuluu noin 250 perhettä; puolet niistä on saamelaisia, seitsemisenkymmentä perhettä on komeja (syrjäänejä), loput venäläisiä, nentsejä (samojedeja) ym. Perinteisten talousalojen, kuten poronhoidon, kalastuksen ja osittaisen metsästyksen ohella menestyksellisesti kehittyvät uudet alat: maanviljelys, karjanhoito, turkiseläinten hoito, siipikarjanhoito. Kolhoosin pääkirjanpitäjän, saamelaisen Jakov Ivanovitš Juškovin kertoman mukaan vuoteen 1968 mennessä kolhoosin maa-ala käsitti yli sadan hehtaarin; turkistarhoissa on satoja minkkejä, naaleja, siipikarjafarmilla on noin kaksi ja puoli tuhatta kanaa.

Voi mainita, että Jakov Ivanovitš kerää vapaa-aikanaan kansan musiikkia, vieläpä sepittää lauluja. Niinpä Lovozeron laulu- ja tanssiryhmän vuoden 1970 ohjelmaan on otettu Jakov Ivanovitšin sanoittama ja säveltämä laulu »Lovozero».

Lovozerossa minua odottivat retken muut osantajat, Leningradin kasvatustalouden korkeakoulun ylioppilaat, saamelaiset Oktjabrina Matrjohina, Valentina Železnjakova, Stepan Jurjev. Heidän tehtävänä oli terminologisen sanaston ja jos onnistuu, niin vanhemmiltaan tai tuttaviltaan kuulemiensa satujen, tarinain, kansanelämää kuvaavien kertomusten tallentaminen. Suurta apua ovat antaneet meille yllä mainitun korkeakoulun päättäneet Aleksandra Antonova ja Vasili Selivanov. He asuvat Lovozerossa ja tuntevat hyvin paikalliset sadunkertajat ja laulajat. Kun meillä oli kunnioitettujen opettajien hyvät suositukset, niin nopeasti saavutimme runonlaulajain luottamuksen ja saimme tallentaa magnetofoninauhaan joko muinaistarinaa Lovozerosta, satua tyhmästä Taalesta tai laulua siitä, miten Kaunis Maksim kävi toisessa talvikylässä kosimassa kaunista Matrjonaa.

Lyhyt oli oleskeluni Lovozerossa. Sää pysyi poutaisena ja minun teki mieleni käydä Seidjärvellä, joka on Kuolan niemimaan kauneimpia järviä. Siellä uurastaa kalastajain työryhmä. Ja parahiksi tänään sinne on lähdössä moottorivene. Se vie kalastajille ruokatarvikkeita ja vereksiä sanomalehtiä.

Ilman pitkiä valmisteluja suoriuduimme matkaan ja voitettuaamme matalavetisen Virmajoen, moottorin yksitoikkoisesti suristessa soluimme pitkin Lovozero-järven pintaa. Oikealla puolellamme kauas järveen ulkonevat Hiipinätunturit. Mehevät tunnepitoiset värit, aivan kuin Rörihiä tai Rockwell Kentiä, vaikka leikkaa neliöksi ja pane taulunkehysiin. Kyllikseni ihailtuani luonnon näkymiä ryhdyin Paula Konjkovalta (hän on menossa kalastaja-vanhempiensa luo) kirjoittamaan muistiin verbien ja nominien paradigmoja.

Seidjärvi. Nimi on peräisin lappalaisesta sanasta *s'ejd*, joka merkitsee metsästystä ja kalastusta suojelevaa jumaluusolentoa ja joka varjelee ihmistä pahoilta hengiltä. Tähän järveen liittyy paljon taruja, joista suurin osa on jo puoleksi unohtunut. Puhutaan, että järvi on kaksipohjainen. Eiköhän tällä voitane selittää Lovozeron kolhoosilaisten runsaat kalansaaliit. Kesän pitkään järvestä pyydystetään kymmeniä tonneja kalaa eivätkä järven kalavarat ehdy. Ihmeteltävän kaunis järvi, jota tunturit (*urd'*) kehystävät kolmelta taholta. Saamelaisen esteettinen aisti esiintyy siinäkin, että heillä jokaiseen kauniiseen paikkaan liittyy omalaatuisia legendoja. Erään niistä kertoi minulle vanha tuttavani Aleksei Maksimovitš Galkin. Työpäivän jälkeen, kun olimme illastaneet ja toimittaneet pohjolan suuret teenjuontimenot, naiset jäivät kotaan astioita pesemään, ja me, miehet, poistuimme ulos tupakalle. Minä vedin esille vihkoni ja ryhdyin kyselemään tunturien, saarten, lahtien nimiä. Aleksei Maksimovitš alkoi mielellään selitellä minulle niitä ja toiset auttoivat häntä silloin, kun hänen muistinsa petti.

— Kas tuo niemeke on Selevanov-nunn' (Selivanovin niemennenä), sen vieressä on Sarr'laht' ('Mustikkalahti'), hiukan kauempana on Mod'žes-nunn' ('Kaunis niemennenä'), myöskin jokaisella tunturilla on oma nimensä. Edessämme Nintšaurd'-järven tuolla puolen, siitä hiukan oikeaan on Pavraud' ja sen vastapäätä Kuivpakh'.

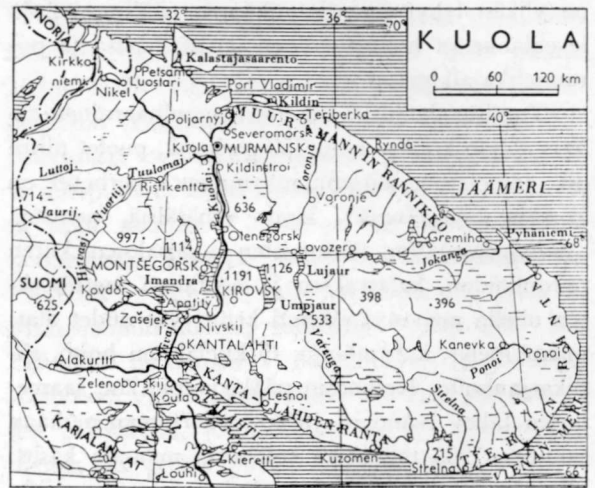
— Mitä nämä nimitykset merkitsevät? kysyin kiinnostuneena.

— Niillä on pitkä tarinansa. Se tapahtui kauan, kauan sitten. Saamelaisen asuintoina olivat turvekodat, tšumit ja maamajat. Kerran heidän kimp-

puunsa hyökkäsivät rut'sit, nykyisittäin ruotsalaiset. He polttivat tšumia, surmasivat naisia ja lapsia. Saamelaiden urhea päällikkö Län kokosi väen, ja saamelaiset ryhtyivät taistelemaan ruotsalaisia vastaan. Ruotsalaiset lyötiin hajalle ja heidän päällikkönsä Kuivun ja tämän keittäjän Län loihiti kiviksi. Siitä asti Kuiv ja hänen keittomiehensä seisovat täällä. Todellakin kallioiden ääri viivat muistuttavat ihmishahmoja.

Oleskeluni Seidjärvellä oli lyhyt, mutta kalastajain parissa viettämäni päivät jäivät mieleeni pitkäksi aikaa. Muistissani säilyy yhteinen työemme, Anfisa Jegorovna Kirillovan vartaassa nuotiotulella paistama kala sekä tietysti työpäivän päätyttyä viettämämme illat (jos niitä voi illoiksi nimittää, sillä aurinko ei juuri laskenut), jolloin minä lapin kielen opettajain ympäröimänä tuskin ehdin kirjoittaa muistiin heidän äidinkiellisiä sanojaan. Muistan myös Paula Konjkovan helkkäviä lauluja, jotka kantautuivat illan tyneltä Seidjärveltä hänen ollessaan siellä soutelemassa. Sivumennen olkoon sanottu, että Paula ei ainoastaan erinomaisesti esitä saamelaisia ja venäläisiä lauluja, vaan yhdessä ystävättärensä Anna Galkinan (Aleksi Maksimovitšin tyttären) kanssa lapintaa vanhoja venäläisiä sekä nykyisiä neuvostolauluja. Paula on kahdesti ollut Pohjolan kalottijuhlilla: vuonna 1961 saamelaisen kuoron ja vuonna 1968 kvartetin mukana. Kvartetin ohjelmassa on saamelaisia, norjalaisia, ruotsalaisia, suomalaisia ja venäläisiä lauluja. Näin meille ystävällisesti kertoi Lovozeron kulttuuritalon sijaisjohtaja saametar Margarita Zaharova. Lovozeron kansankuoron luova toiminta on jatkunut jo yli kolmenkymmenen vuoden ja kuoro yhä edelleenkin nauttii kuulijakuntansa suosiota.

Jälleen Lovozerossa. Vanhan tuttavan oikeudella menen Anna Vasiljevna Železnjakovan luo. Valentina Železnjakovalle hän on isoäiti. Huolimatta 78 ikävuodestaan (vuonna 1958) Anna Vasiljevna on eloisa ja pirteä mummo. Keskustelumme aikana hänen mustat silmänsä sädehtivät keskustelutoveriini niin paljon lämpöä ja valoa, että tahtomattasikin ihmettelet, miten suuren sydämen hän omaa, sillä kautta elämän vastoinkäymisten ja rasitusten hän on säilyttänyt suuren rakkauden ihmi-

siin. Erotuksena muista saamettarista hän on puukeutunut kaupunkilaisittain: hänen yllään on musta puku ja päässä leuan alle sidottu huivi. Tavallisesti saamettaret on helppo tuntea sarafaanihameistaan ja huiveistaan. Šamšuria jokapäiväisessä elämässä ei enää käytetä, mutta monet naiset helävaroin säilyttävät niitä arkuissaan ja juhlatilaisuuksien sattuessa käyttävät niitä.

Miten paljon Anna Vasiljevna tietääkään satuja ja muinaistaruja! Jokainen vähänkään merkittävä paikka, olkoon se tunturi, joki, järvi, salmi, talvikylä, liittyy johonkin taruun tai kertomukseen. Esitän erään niistä, joita Anna Vasiljevna kertoi.

— Mazelskajassa asui saamelaisia. Kerran metsästäjät saivat kuulla, että on tulossa ruotsalaisten voimia. He toivat tiedon siitä. Kaikki aikoivat paeta. Täällä oli piikana eräs tyttö. Hän oli ulkomuodoltaan ruma. Tyttö puheli kaikille:

— Älköön kukaan lähtekö pois. Ruokkikaa lampaat ja antakaa niille rehua kolmeksi päiväksi, porot päästäkää valloilleen. Minä pelastan teidät kaikki, mutta vain sillä ehdolla, että joku kaunis ja rikas poika ottaa minut vaimokseen.

Poikapa ei halunnut ottaa tyttöä eikä tämän isäkään antanut hänelle naimalupaa. Silloin miehet sanoivat pojalle:

— Me emme sinun takiasi halua kuolla. Eikä tyttö ole surma, ota hänet.

Pojalla ei ollut muuta neuvoa kuin suostua. Silloin tyttö sanoi:

— Nostatan kolme päivää kestävästä raemyrskyn. Ja myrsky pauhasi kolme päivää niin, ettei kukaan voinut astua ulos. Myrskyn jälkeen mentiin katsomaan, missä ruotsalaiset ovat ja nähtiin, että he olivat paleltuneet ja muuttuneet kiveksi.

Kaunis poika pantiin ottamaan tyttö vaimokseen. Hän sitoi häähuivin tytön kaulaan, ja häät pidettiin.

Anna Vasiljevnan kertomistapa on erittäin tunnepitoinen. Hänen kertomuksensa sankarien elämykset ovat aivan sanan suoranaudessa merkityksessä myös hänen omia elämyksiään. Kun kertomus päättyi, vaikenimme hetkeksi. Tuokion kuluttua Anna Vasiljevna vilkastui ja sanoi:

— Näitä tarinoita minulle kertoilivat vanhat ihmiset. Kerronpa teille, miten meillä kävi Ramsay.

— Kuka se sellainen on? kysyin tekeytyen tietämättömäksi.

— Hän on suomalainen geologi. Isäni Vasili oli taitava ihminen, tunsin hyvin kaikki paikat. Hän josinänsä oli vakavarainen ja työteliäs mies. Minä olin silloin vielä tyttöpahainen, pelkäsin vieraita ihmisiä. Ramsay antoi minulle karamelleja.

Keskustelumme päätteksi Anna Vasiljevna lauloi meille laulun Ramsaysta¹:

*Sinä, Ramsay, Ramsay, Ramsay,
Sinä kaunis Ramsay,
Sinä kuljet lakeuksia ja leveysasteita,
Tulkoon sinulle paljon hyvää.
Auttajaksi otat kauniin saamelaisen Vasjan
Hän sanoo sinulle kaikki paikannimet,
Muistuttaa ne, mitkä olet unohtanut.
Jyrkännettä ja tundraa pitkin kuljet
Ja nimiä kirjoittelet muistiin,
Ja nupopäät porot juoksevat rinnallasi.
Sinä Ramsay, Ramsay, Ramsay...*

Ehdottomasti käännöksenä laulu menettää suloutensa.

¹ Kyseessä on suomalainen geologi *Wilhelm Ramsay* (1865—1928), joka teki vuosina 1887—1914 seitsemän tutkimusmatkaa Kuolanniemi-alueelle. Hänen ja *A. Oswald Käiram*on löytämiä ovat mm. Seidjaurin merkilliset kivi-esiintymät ja Lujaururtin nefeliinisyeniitti, jonka sivuaineeksiin mm. Hiipinän alueen nykyinen suuri kaivosteollisuus perustuu. Hauska kaunokirjallinen kertomus suomalaisen Kuolan retkikunnan tutkimusmatkasta oppaan kertomana on *Ville Muilun* »Valkoinen täplä» (Otava 1966). (Toimituksen lisäys.)

Vuonna 1902 »Peterburgskije vedomosti» lehden (»Pietarin tiedonantojen») palstoilla venäläinen oppinut Göbel kirjoitti:

— Tuskinpa viimeinen lappalainen löytää ruonilijaa, joka ylistäisi häntä; hän ei ole oleva ruonouden sädekehän ympäröimä; eräänä kauniina ja kiertämättömän läheisenä päivänä hän vallan huomaamatta häipyi olemattomiin.

Kenties tuo ennustus olisi toteutunutkin, niin kuin on käynyt monien muiden suomalais-ugrilaisien kansojen, mm. merjalaisten, muromalaisten, kamassien suhteen. Neuvostoliitossa tapahtunut kehitys kuitenkin pelasti saamelaiset häviämästä suku-

Sofia Fefelova morsiusasussa. Voronje (1956).

puuttoon. Ränsistyneiden turvekotain ja tšumien tilalle on noussut puu- ja kivirakennuksia. Saamelaiset samoin kuin toisetkin Neuvostoliiton kansat, ovat tulleet osallisiksi sosialistisen kulttuurin saavutuksista. Se näkyy Lovozeronkin esimerkissä. Melkein joka kodissa on televisiovastaanotin, kaik-

ki perheet tilaavat sanomalehtiä ja aikakausjulkaisuja. Niin aineellisen hyvinvoinnin kuin henkisenkin kulttuurin puolesta saamelaiset eivät eroa täällä asuvista venäläisistä, komeista, ukrainalaisista, nentseistä.

Aikoinaan on luotu teorioita »kansojen rodullisesta puhtaudesta». Luulo tällaisen »puhtauden» mahdollisuudesta merkitsee, ettei laisinkaan oteta lukuun demografisia prosesseja, reaalista elämää. Ei yksikään kansa ole milloinkaan säilyttänyt »rodullista puhtautta». Sen vuoksi neuvostovallan politiikka oli ensi sijassa suunnattu saamelaisten samoin kuin muidenkin vähäisten kansanheimojen taloudellisen ja kulttuurisen tason nopeampaan kohottamiseen, saamelaisten kaikinpuoliseen nostamiseen Neuvostoliiton toisten kansojen tasolle. Neuvostovalta ulotti neuvostolainsäädännön yleiset normit kaikkiin vähäisiin kansoihin ja lakkautti vuoden 1882 tsaristisen »Asetuksen Siperian inorotseista» (vierasheimoisista). Muuten jos puhutaan saamelaisten fyysisestä häviämisestä sukupuuttoon, niin ei sitäkään ole tapahtunut. Venäläisiä ilmaantui Kuolan niemimaalle 1000-luvulla ja tuntui siltä, että näin pitkän ajanjakson kuluessa saamelaisten assimiloituminen olisi ollut kiertämätön. Väenlaskun aineisto puhuu toista. Vuonna 1782 suoritetun neljännen revision (henkikirjoituksen) tietojen mukaan Kuolan pohjolan alueella asui 1132 ja kymmenennen revision (1857—1858) aineiston mukaan 1605 saamelaista¹. Vuoden 1959 väenlaskennan aineiston mukaan Kuolan niemimaalla laskettiin olevan 1800 saamelaista. Miten voi olla puhe häviämisestä, kun saamelaisperheessä on tavallisesti vähintään kolme lasta, tavallinen ilmiö on neljä ja viisikin lasta ja kun keski-ikä on huomattavasti noussut? Tutkimustulokset kertovat, että seka-avioliitot venäläisten ja saamelaisten kesken ovat harvinaisempia kuin saamelaismiehen ja -naisen väliset avioliitot. Erittäin harvinaisia ovat avioliitot komien ja saamelaisten kesken². Elinajan piteneminen on tulos valtavasta työstä, jota valtiotalta on suorittanut saamelaisten ta-

¹ Tiedot otettu V. Dobrovin kirjasta »Naselenije Kolskogo Severa». Murmansk 1967.

² G. I. Anohin Sovremennaja semja u saamov Kolskogo poluostrova. Skandinavski sbornik VII. 1963.

louden ja kulttuurin kohottamiseksi. Esimerkkinä voidaan mainita eräitä numerotietoja. Jos »Tundra» kolhoosin tuotto vuonna 1958 käsitti 289,4 tuhatta ruplaa, niin vuonna 1967 se kohosi 851,8 tuhanteen ruplaan. Vuoden 1961 poropaimenen keskimääräinen kuukausipalkka oli 110 ruplaa ja vuonna 1968 se käsitti 160—170 ruplaa. Saamelaiskolhoosilaisten lapset lastenseimissä ja -tarhoissa valtio huoltaa täydellisesti. Kylään on rakennettu uusi sairaala. Lääkintähoito on maksutonta.

Tietysti kolhoosilla on omat vaikeutensa, omat ongelmansa, kuten missä muussa asiassa hyvänsä. Eräs tällaisista vaikeuksista on kysymys kantatyöntekijöistä, varsinkin poronhoidon alalla. Vanhat kokeneet poronhoitajat jäävät eläkkeelle eikä nuoriso ole tottunut porolauman hoitoon. Kolhoosin johto näkee ratkaisun siinä, että on järjestettävä koulun päästökäille mitä parhaimmat aineelliset ja kulttuuriset olot, jotta heidät saataisiin jäämään töihin kotipaikoilleen. Poronhoidon tärkeän ongelman muodostavat myös luonnonrehut, jäkälä, kertoi minulle piirin toimeenpanevan komitean puheenjohtaja Artem Petrovitš Terentjev. Niemiimaan porokanta on niin suuri, että on alkanut tuntua jäkälän puute. Jäkälä, kuten tunnettua, tarvitsee kasvuaikaa 10—15 vuotta. Yhtäältä tätä ongelmaa selvitetään säännöstelemällä porokannan kasvua ja toisaalta sallimalla porojen laiduntamis-

Anfisa Jegorovna kalanpaistopuuhissa (1954).

ta määrättyillä laitumilla vain ajoittaisesti. Sosialistisen maanomistuksen olot sallivat näin tehdä.

»Tundra» kolhoosissa rinta rinnan ahertavat saamelaiset ja venäläiset, komit ja ukrainalaiset, nentsit ja valkovenäläiset. Kunkin hyvinvointi riippuu jokaisen henkilökohtaisesta panoksesta yhteistalouden hyväksi, samoin työtehosta, tarmokkuudesta, uutteruudesta sekä sanoisinko suhtautumisesta toisiin ihmisiin. Kun hiljattain kävin muistissani läpi tapaamiseni, keskusteluni kolhoosin väen kanssa, muistui mieleeni sivukohtaus eräästä kansainvälisestä konferenssista. Yhdessä työtovereitteni kanssa osallistuin vuoden 1968 elokuussa Suomen Enontekiössä pidettyyn saamelaistutkimusta koskevaan konferenssiin, jonka mottona oli: »Onko saamelaisilla tulevaisuutta?» Mikäli neuvostoliittolaiset olivat ensi kertaa osallistumassa tällaisten konferenssien työhön, niin oli luonnollista, että suurta mielenkiintoa herätti kysymys Neuvostoliiton saamelaisten asemasta. Suomen, Ruotsin ja Norjan oppineet tekivät paljon kysymyksiä. Heitä kiinnostivat Kuolan niemimaan saamelaisten elämän eri puolet. Muiden kysymysten joukossa oli ruotsalaisen sosiologin kysymys:

— Onko Neuvostoliiton saamelaisilla omaa poliittista puoluetta?

Vastasin, ettei saamelaisilla ole omaa poliittista puoluetta, mikäli heillä ei ole omia erikoisia, rinnan heidän kanssaan asuvien muiden kansallisuuksien intresseistä eräviä poliittisia intressejä. Ei heillä ole myöskään omia erikoisia taloudellisia, muihin kansallisuuksiin kuuluvien työtätekevään edusta eräviä etuja. Jokainen saamelainen rinnan Neuvostoliiton kaikkien kansalaisten kanssa nauttii Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton perustuslaissa ja Neuvostovallan muissa asetuksissa määritellyjä oikeuksia. Enemminkin, aivan ensimmäiset nuoren neuvostovallan lait olivat suunnatut muihin kansoihin ja varsinkin Venäjän kansaan verrattuna vuosisataisen eriarvoisuuden voittamiseen. Lokakuun vallankumouksen tapahtuessa pohjolan monet kansanheimot olivat patriarkaalisen, eräät

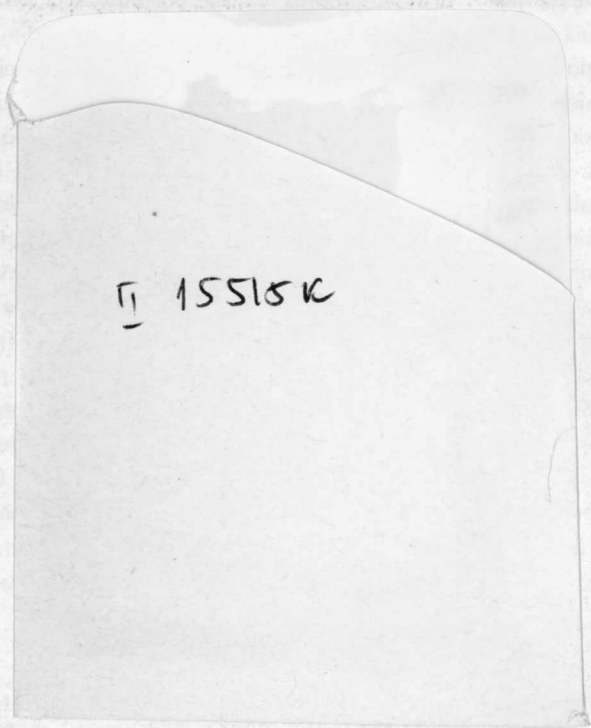
jopa alkukantaisen yhteisöjärjestelmän tasolla. Vuosisataisen takapajuisuuden voittamiseen tarvittiin jättimäisiä ponnistuksia. Nähtiin tärkeäksi poistaa luokkaeriarvoisuus, hävittää yksilöllinen maan, veden, laidunten omistus. Neuvostovaltio on myöntänyt ja myöntää suuria taloudellisia helpotuksia. Saamelaiskolhoosilaisille, lapsille myönnetään paikkoja korkeakouluihin kilpailun ulkopuolella, internaattikouluissa valtio huoltaa koululaiset täydellisesti. Voisipa luetella paljon muitakin huojennuksia. Pohjolan kansoilla on nykyään omasta keskuudesta kasvanut sivistyneistö. Pelkästään Lovozeron piirissä on vuoden 1966 tietojen mukaan kanta-asukkaiden (saamelaisten, komien, nentsien) keskuudessa 42 korkean ja keski-sivistyksen omaavaa ammattimiestä. Minun tuttaviani heistä ovat Herzenille nimetyn kasvatustalouden korkeakoulun päättäneet opettajat Aleksandra Antonova, Stepan Jurjev, Pavel Jurjev, geofysikaalisen observatorion johtaja Vasili Selivanov. Paimenten työryhmän esimiehelle Konstantin Sorvanoville hänen työstään on myönnetty hallituksen korkein palkinto, Leninin kunniamerkki; Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä on palkittu »Tundra» kolhoosin vanha pronhoitaja Afanasi Semjaškin.

Hiljakkoin jouduin käymään Leningradissa ja poikkesin ystäväni, pohjolan kansojen kielten oppituolin johtajan Mihail Grigorjevitš Voskoboinikovin luo. Hän on antanut 40 vuotta elämästään pohjolan kansojen hyväksi: kirjakielen käytännönottamiselle, luku- ja kirjoitustaidon sekä kulttuurin kohottamiselle. Mihail Grigorjevitš lahjoitti minulle pohjolan kansojen runoilijain runokoelman »Skazanije o stšastje» (Tarina onnesta) venäjännöksen. Viittatoista kansallisuutta edustavien pohjolan runoilijain joukossa on myös saamelaisen Askold Bažanovin lapinkielisten runojen käännöksiä. Niin! Eivät toteutuneet G. Göbelin ennustukset. Saamelainen kansa runoissaan itse kiittää kohtaloaan.

II 15515K

-20K

Банкнота проданная
цены 0.20

II 15515K